

H

777. **H'IC** (ar.), sb. m. „figuier“ — **H'ICĀ**, sb. f. „figue“ || megl. *ic* — *ică*.

Lat. *FÍCUS*, -UM; **FÍCA*, -AM (atestat numai dim. *fícula*).

Alb. *fik*; vegl. *fajka*; rtr. *fic*; it. *fico*, *fica*; sard *figu*; vfr. *fie*; prov. *fic*, *figa*; cat. *fich*, *figa*; sp. *higo*, *higa*; port. *figo*, *figa*.

778. **Ficat**, sb. m. „foie“ || ir. *ficát*; ar. *h'icat*.

Lat. *FÍCÁTUM* „foie d'oise engraissée avec des figues, foie en général“; păstrarea lui -i- aton se explică prin influența lui *fícus*, *fíca*.

Vegl. *fekeit*; rtr. *fió*; ven. ver. mant. *figá*, berg. *fegat*, pav. *vlomb*. *figao*, mir. ferr. *figá*; sard camp. *figau* || it. *fégato*; fr. *foie*; prov. cat. *fetge* <*FÍCÁTUM* (CGL. III, 600), rezultat din *συνωτός* > *sé* cotum + *fícus* || sard sass. *figgatu*; vfr. *firie*; sp. *higado*; port. *figado*, cu accentul lui *secotum* și vocala -i- din *fícus*; cf. G. Paris, „*Fícatum*“ en roman“, în *Miscell. ling. in onore di Ascoli*; cf. Schuchardt, Zs. rom. Ph. XXVIII, 435; Meyer-Lübke, *Einführung*, ed. a 2-a, 158.

Der.: dim. *ficătel* (comp. it. *fegatello*; sard camp. *figadeddu*; prov. *figadel*) || bän. *ficătșeț* „saucisson de foie hâché“.

779. **H'IDZEARE**, *h'idzire* (ar.) „planter, Fischer, enfoncer“ — pf. *h'ipșu*; part. *h'iptu*.

Lat. *FIGÉRE*, -XÍ, -*CTUM (=clas. XUM). It. *figgere*.

780. **Înfige**, vb. „planter, Fischer, enfoncer“ — dial. *înfinje* — vr. bän. pf. *înfige* — part. *înfipt* || ar. *nh'idzeare*,

nhidzire || <*INFÍGÈRE*, -XÍ, -*CTUM || it. *infiggere* || *înfigător* „qui plante, etc.“.

781. **HOLBA**, vb. „écarquiller les yeux, regarder fixement“ — trans. *volba* „se précipiter furieux, en parl. d'une rivière“ (Viciu, Glos. 89) || megl. *vulbari* „tendre les fils sur l'ourdissoir“.

Lat. *VOLVÉRE*, rouler, faire tourner“, cu schimbare de conjugăriune: *v* a fost inlocuit cu *h* dinaintea labialei în regiunea unde fenomenul acesta se întâlnește și în alte casuri (comp. *hulpe* <*vulpe*); înțelesul întii românesc se explică din cel latin prin faza intermediară „rouler les yeux“.

Rtr. *volver*; it. *volgere*; vfr. *voldre*; prov. *volver*; sp. port. *volver*.

Der.: *holbăiel* (Marian. Leg. 207), dim. lui *holbat* || megl. *volb*. ar. *volbu* „ourdissoir“ || *vulcoi*, *vilvoi* (pentru fonetism, v. *viltoare*, *vilvoare*) „ébouriffé“; *vilvăi* „s'élever en tourbillons (en parl. des flammes), flamber“: *vilvăie* „tourbillon de flammes“.

782. **Vălvător** (ar.), sb. „ourdissoir“ <**VOLVÍTORIUS*, -UM; pentru fonetism, cf. *vilvoare* || it. *volgiotoio* (comp. sp. *envolvedero*; port. *envolvedoiro*).

783. **Vultor** (ar.), sb. „ensouple“ (Mi-hăileanu). — **Viltoare** (*vultoare*, *voltore*), sb. f. „chute d'eau d'un moulin, tourbillon, gouffre“; vr. Tara Oașului „moulin à foulon“ (Cuv. d. bătr. I, 216: Lex. Bud.) <**VOL(U)TORIA*, -AM (comp. *volutatio* „tourbillon“: *voluta brum* „bourbier, bauge (de sanglier“); forma rezultată normal *vultoare* a trecut la *viltoare* prin schimbarea lui -u- în -i- dinaintea lui -lt-,

care se observă și în alte casuri (comp. *viltur*, alături de *vultur*) || it. *voltoio* (comp. sp. *envoltero*; vfr. *des-vouloire*).

784. **Văltura** (trans.), vb. „tourbillonner“ (Alexi. Dicț. rom.-germ. 474); Tara Oașului *vultura* „fouler les draps“ <*VOLTULARE || it. *voltolare*; vfr. *voltrer* || Sălagiu *svlturnat* (Gutinul, n-rul 10) „espiègle, folâtre, volage“ (it. *svoltolato*).

785. **Volbură**, sb. f. „tourbillon; tempête“: bot. „convolvulus arvensis“ — † *vorbură* (Cantemir, Ist. ier. 144, 145); *volvură* (Alecsandri, Poesii, II, 302, 317, 354); vr. Fălcium, Munții Suc. trans. *holbură* (Dosoftei, Ps. vers. 36, 87, 247, 302; V. Sf. 8 Martie. etc.; Cantemir, Ist. ier. 157, 169, 237; Șez. II, 24; Marian, Nunta 422), bot. *holbură*, *holboră* „convolvulus arvensis“, cel dintii și „calystegia sepium“; *hilbură* (Gaz. Trans. 1887, 262); băn. *bolbură*, bot. *bolboră* (Costinescu), Fălcium, Prah. băn. *bolbură*, „convolvulus arvensis“ < VOLVULA-AM (atestat sub forma *volvola* cu înțelesul de „herba similis hederae, quae vitibus et frugibus circumdari solet“, CGL. V. 398) || nprop. *volvolo* „liseron“ || it. *volgolo*: port. *volvo* <* VOLVULUS || *volburos* și *holburos* (Barcianu) „tourbillonnant“: printr-o evoluție semantică explicabilă și-au luat naștere: † *bolboros* (Bobb) „bègue, qui bégaie“; Mededinti. băn. Hațeg (Rev. cr. lit. III, 89) *bolborosi*. pl. „bulles d'eau“; *bolborosi* „jaillir, bouillonner“ (Costinescu: Tiktin; Tocilescu, Mat. 1311, 1328) „murmurer, bredouiller“; *bolborositor* „bouillonnant; bredouilleur“; *bolborositură* (Tocilescu, Mat. 1559) „gloussement“ || *volbura*, *vorbura*, *volvura* (Stamati, Wb. 736; Poienar, II, 746; Șez. VII, 122; Reteganul, Pov. pop. 201; Sevastos. Nunta 137, 147), *holbura* (Iorga, Studii, V. 100), *holburi* (Cantemir, Hron.), *hulburi* (Şez. IX, 151) „tourbillonner“; *bolbura* (Gorovei. Cimil. 314) „s'agiter, faire du bruit“ (comp. it. *avolgolare*); *învolbura* (Marian, Nunta 345; Barcianu) „soulever en tourbillonnant“.

786. **Vîlvor** (Petri. 69; *bîlbor*, *bulbor*). sb. n. „trollius europaeus“ <*VOLVORIUS-UM.

787. **Vîlvoare** (*vulvoare*), sb. f. „tourbillon de flammes; tourbillon d'eau“ (Grigorovitz, Chipuri 147) < *VOLVOR, -OREM, devenit * *vulboare*, de unde prin asimilarea lui *b* cu *v*: *vulvoare*, *vîlvoare* (comp. mai sus *volvură*) || *vîlvoră* (Grigorovitz, Chipuri 190) „en tourbillonnant“ || *vîlvăraie*, *vâlvătaie*, Romanați, Dolj, Vîlcea *bălbătaie* „tourbillon de flammes“, aceste două din urmă formate după *bobotaie* < bulg. бубуталь.

788. **Bulbuca** (*bulboca*), vb. „bomber“ (~ *ochii* „faire de grands yeux“); *a se ~* „s'enfler, se gonfler“ < *VOLVICARE. devenit, prin asimilațiunea lui *v-* cu *-b-*. * *bulbăca* și mai tîrziu *bulboca*, *bulbuca* prin trecerea lui *-bă-* la *-bo-*, *-bu-* în urma asimilării lui *ă* aton cu labiala precedentă; ca înțeles, atât *bulbuca* cit și derivatele sale se poate să fi fost influențate de *bulbus* || *bulbucat* „enflé, bombé“: dim. *bulbucătel* (Marian, Leg. 129, 140; Voronca. Dat. cred. 334, 978) || *bulbucătură* „bosse, tubérosité“ || † *bulbucos* (Dosoftei, V. Sf. 30 Ian.; Bobb) „enflé, bombé“ || *bulbuc* „bulle d'eau“: Tara Oașului *bulbuc*; *bulboacă*, *bilboacă* (Tiktin: Șez. VIII, 31), Fălcium *hulboacă* „tourbillon d'eau, gouffre“ (formațiuni influențate probabil și de bulg. дълбок; alături de *bulboacă* apare *bulboană* probabil același cuvînt, după cum arată înțelesul, dar cu terminațiunea schimbătă); bot. *bulbuc* „caltha palustris“, *bulbuci*, pl. „trollius europaeus“; dim. *bulbucel* (Bobb), bot. *bulbucei*, pl. „caltha palustris“, *b. de munte* „trollius europaeus“ || *bulbuci* (Tiktin) „jeter des bulles, bouillonner“ || ar. *mbulbucare* „engraisser, être joufflu“.

789. **Învoalbe**, vb. † „rouler“ (Ps. Sch., Coresi, Ps. CI, 27; Biblia 1688, Ez. IV, 12). *a se ~* Muscel (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 42) „s'épanouir“, trans. (Bibicescu, P. pop. 256), Muscel (*a se învoalve*; Rădulescu-Codin, l. c.; Cînt. 123) „s'agiter d'un côté et d'autre“; Romanați, Dolj *a se învolbi* „s'envelopper, se couvrir; s'épanouir“; *învolba* (Frincu-Candrea, Munții apus. 92; Reteganul, Trand. 133) „venir, s'élever en tourbillons“; *a se învolba* (Gaster; Tiktin; Rete-

ganul, Pov. pop. 110) „tourbillonner“; *înholba* (*ochii*), *a se înholba* „écarquiller les yeux, regarder fixement“ || ar. *mwulbire*, *mwulbare*, *mwulbare* „tendre les fils sur l'ourdissoir“ || <**ÎNVOLVÉRE** || it. *involgere*; vfr. *envoldre*; prov. sp. port. *envolver* || *înholbatel* (Marian, Leg. 200), dim. lui *înholbat*; Ialomița *învulbat*, *învolbat* (Giuglea, Cerc. lex. 8) „étourdi, ébloui“.

790. **Învolt**, adj. „épanoui, touffu, exubérant“ <**ÎNVOL(U)TUS,-A,-UM** || it. *involto*; cat. *envolt*; sp. *envuelto*; port. *envolto* || *a se involta* „se dérouler“ (Tiktin), Romanați „s'épanouir“; *învoltat* (Tocilescu, Mat. 863) „bien développé, épanoui“ (it. *involtare*; fr. *envoûter*; nprov. *envoutá*).

791. **Desvoalbe**, vb. „élucider, débrouiller, tirer au clair, expliquer“ (Cuv. d. bătr. I, 276; Radu Greceanu, Cron. 9; Lex. Mard.; Clemens, Wb.); *desvoalve* (Molnar, Sprachl. 263); *desvolbi* (Bobb), Romanați „dérouler, découvrir“; † *a se desvolba* (Lex. Bud.) „s'épanouir, devenir exubérant; reprendre connaissance, revenir à soi“, Ialomița *a se dăzvulba* (Giuglea, Cerc. lex. 8), † *a se desholba* (Dosoftei, V. Sf.

Dec. 6; Lex. Bud.) „reprendre connaissance, reprendre ses esprits, revenir à soi“ || <**DIS-VOLVÉRE** || (rtr. *solver*), friul. *disvualzi*; it. *disvolgere*: prov. *dessolver*; sp. *desvolver*.

792. † **Desvolt**, adj. „épanoui, exubérant; avec l'esprit éveillé“ (Lex. Bud.) <**DIS-VOL(U)TUS,-A,-UM** || (rtr. *svout*; it. *svolto*; sard log. *isvoltu*); sp. *descuelto* || *dezvolta* „développer“ (formățiune recentă).

793. **Suvoalbe**, vb. „rouler, remuer, fouiller“ (Molnar, Sprachl. 292); „affaisser, faire flétrir, vaincre“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 70; Poenar, Voc. I, 21); Dolj, Romanați, Muscel *suvolbi* <**SUB-VOLVÉRE** „rouler en haut, éléver“; înțelesul de „affaisser“ s'a desvoltat din acela de „renverser qqn avec qui on lutte“.

794. **Sovîta** (trans.), vb. „escocher la pâte“ (Viciu, Glos. 78) <**SUB-VOL(U)-TARE** || comp. it. *voltare*; sard log. *boltare*; fr. *voûter*; prov. port. *voltar* || comp. într'o ghicitoare *soriltoaică* (Gaster), cu înțelesul de „gonflée, bombée“.